

1.1.4. OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA U ODNOSU NA DEMOGRAFSKE, GOSPODARSKE I PROSTORNE POKAZATELJE

1.1.4.1. Ocjena demografskog stanja

1.1.4.1.1. Kretanje broja stanovnika

U Gradu Korčuli, prema Popisu stanovništva 1991. godine živjelo je 6240 stanovnika. Pretpostavka je, obzirom na rast stanovnika Grada Korčule u zadnjih 10 godina, da danas u gradu Korčuli živi približno 6700 žitelja. U odnosu na stanje 1948. godine kada je na prostoru današnjeg Grada živjelo 5685 stanovnika to je u navedenom vremenskom periodu od 43 godine (1948. – 1991.) iskazan apsolutni rast od 555 stanovnika ili rast od 12,9 stanovnika godišnje, odnosno ukupno 9,8% (indeks 1,10). U zadnjem popisnom razdoblju 1981/1991. stanovništvo Grada pokazuje porast svoje populacije za relativno umjereni postotak od 7,10% (indeks 1,07) što u apsolutnom iznosu znači rast za 411 stanovnika za deset godina, odnosno 41,10 stanovnika godišnje (Tablica 4 i 20).

Interesantno je još upozoriti i na Grafikon 2 koji predstavlja grafičku interpretaciju podataka iz Tablice 4. Uočljiv je značajan i stalan rast naselja Korčula od Popisa 1961. godine do danas, uz istovremeni pad broja stanovnika preostalog dijela Grada, tako da danas naselje Korčula ima više stanovnika od ostalog dijela Grada.

Na kretanje ukupnog broja stanovnika Općine bitno utječu kako prirodno kretanje stanovništva (priraštaj) (Tablica 5), tako i prostorna pokretljivost stanovništva (migracije), odnosno u našem slučaju popisom ustanovljeno kretanje stanovništva (Tablice 6 i 7).¹

Podaci iz Tablice 5. ukazuju da je *tip općeg kretanja stanovništva* Grada Korčule u razdoblju od 1994. do 1998. godine pretežito *regeneracija imigracijom* i *ekspanzija imigracijom*, što se osobito odnosi na naselje Korčulu. Grad Korčula je u navedenom razdoblju imao slijedeće *tipove općeg kretanja stanovništva*:

Tip općeg kretanja stanovništva za naselje Korčulu nosi obilježje *ekspanzije imigracijom* (I_1) u cijelom promatranom razdoblju. Obilježje općeg kretanja stanovništva dijela Grada bez naselja Korčule ima svojstva *slabe regeneracije imigracijom* (I_2), osim 1994. godine kada je to kretanje imalo obilježje *emigracije* (E_1).

Posebnost 1994. godine leži u činjenici velikog skoka u broju rođenih te godine, kako u naselju Korčula, tako i u cijelom prostoru Grada Korčule. Također se uočava, već utvrđeni brži rast naselja Korčula u odnosu na preostali prostor Grada.

Iz podataka Popisa stanovništva 1991. godine o migracijskim obilježjima stanovništva Grada (Tablice 6 i 7) uočavamo da u Gradu živi 39,9% doseljenog stanovništva, a da 60,9% stanovništva od rođenja stanuje u Gradu. Od doseljenih stanovnika 16,6% je stanovništvo doseljeno iz bivše općine Korčula, a 13,9% izvan nje. Kao mjesta doseljavanja prednjači naselje Korčula čiju populaciju preko pola čine doseljenici (55,2%) i to 23,1% iz bivše općine Korčula, 21,3% iz drugih dijelova RH, a 10,8% iz drugih država. Useljeno stanovništvo najviše se naseljavalo u naselju Korčula u razdoblju 1981. – 1991. (27,5% ili apsolutno 491 doseljenik), ali i u drugim dijelovima Grada (39,8% ili apsolutno 262). (Tablica 7.)

Iz rečenog proizlazi da Grad, a osobito naselje Korčula **imaju /neke/ osobite potencijale kojima mogu privući stanovništvo** u svoj prostor. Ustanovljeni tipovi općeg kretanja stanovništva Općine odraz su cjelokupnog društveno-gospodarskog razvoja prostora koji ima utjecaja i na demografske procese.

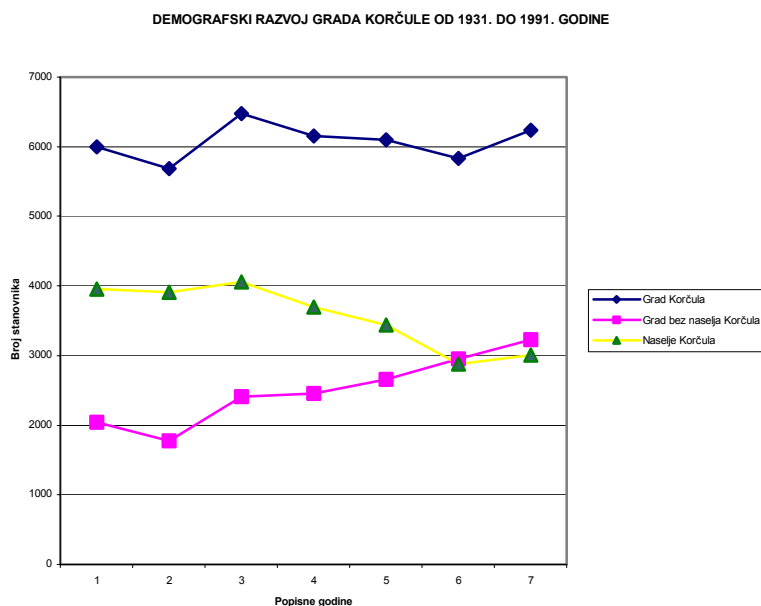
¹ FRIGANOVIĆ, M: "DEMOGRAFIJA, STANOVNIŠTVO SVIJETA", Školska knjiga, Zagreb, 1990., p.102.

TABLICA 4
KRETANJE BROJA STANOVNIKA GRADA KORČULE

Popisna godina	Grad				Središte Grada - naselje Korčula					Grad bez naselja Korčula			
	Broj stanovnika	Promjena aps.	Promjena %	Indeks	Broj stanovnika	Promjena aps.	Promjena %	Indeks	Relativni udio u općini	Broj stanovnika	Promjena aps.	Promjena %	Indeks
1931	5996				2045				34,11	3951			
1948	5685	-311	-5,2	0,95	1778	-267	-13,1	0,87	31,28	3907	-44	-1,11	0,99
1953	6474	789	13,9	1,14	2414	636	35,8	1,36	37,29	4060	153	3,92	1,04
1961	6157	-317	-4,9	0,95	2458	44	1,8	1,02	39,92	3699	-361	-8,89	0,91
1971	6097	-60	-1,0	0,99	2657	199	8,1	1,08	43,58	3440	-259	-7,00	0,93
1981	5829	-268	-4,4	0,96	2953	296	11,1	1,11	50,66	2876	-564	-16,40	0,84
1991	6240	411	7,1	1,07	3232	279	9,4	1,09	51,79	3008	132	4,59	1,05
1948-91		555	9,8	1,10		1454	81,78	1,82			-899	-23,01	0,77

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

GRAFIKON 2.

More, kvalitete prostora, klima i krajobraz vrijednosti su koje privlače ljude. Bolja prometna povezanost sa središnjim dijelovima države ovaj će prostor učiniti još privlačnijim. To, ne mora odmah značiti i probitke. Radije bi kazali da će bolje prometno povezivanje, koje je u budućnosti neminovno i koje će umanjiti izoliranost otoka, donijeti neke probleme i opasnosti koje bi u slučaju nepravovremenog odgovora mogli umanjiti navedene prostorne vrijednosti, koje danas tako izrazito privlače.

1.1.4.1.2. Struktura stanovništva

Spolna i dobna struktura

Dobna struktura odražava društveno-gospodarska zbivanja i političke prilike u prošlosti, a daje temelj za razumijevanje daljnjih mogućnosti reprodukcije stanovništva i neke važne činjenice na temelju kojih je moguće planiranje gospodarskog razvoja.

U spolnoj strukturi stanovništva gledajući cjelokupnu populaciju Grada, prema popisu 1991. godine, ženskog dijela populacije ima 1,8% više od muškog, pa možemo kazati da je u Gradu praktično jednak udio muškaraca i žena. Međutim, u dobnim skupinama do dobne skupine od 65-69 godina ipak konstantno lagano, ali jasno prevladava muški dio populacije osim u jednom "ekscenoznom" razdoblju kada su u *izrazitoj* većini žene (45-49: 15,3%). Tek u starim dobnim skupinama postotni udio ženskog dijela populacije sustavno raste pa u dobnj skupini 70-74 godine iznosi 25,8%, a u dobnj skupini 75< godina iznosio 16,6 više ženskog od muškog dijela populacije. (Tablica 8.). Navedeno kretanje ženskog dijela populacije odraz je kako ekonomske situacije u periodu poslije drugog svjetskog rata, tako i samog rata što se danas odražava u dobnj strukturi relevantnih starosnih skupina.

TABLICA 5
STRUKTURA KRETANJA STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE ZA RAZDOBLJE 1993 - 1996. GODINA

Grad Korčula										
Godište		1981	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BROJ STANOVNIKA	Aps.	5829	6240	6281	6322	6363	6404	6446	6487	6528
ROĐENI	Aps.					103	68	66	69	55
UMRLI	Aps.					76	90	77	82	66
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					27	-22	-11	-13	-11
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					41	41	41	41	41
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					14	63	52	54	52
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					2,2	9,9	8,1	8,3	8,0
STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					4,2	-3,4	-1,7	-2,0	-1,7
STOPA POPISOM UTVRĐ .KRETANJA	%					6,5	6,4	6,4	6,3	6,3
Naselje Korčula										
Godište		1981	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BROJ STANOVNIKA	Aps.	2953	3232	3260	3288	3316	3344	3372	3399	3427
ROĐENI	Aps.					46	41	49	43	35
UMRLI	Aps.					37	37	34	38	30
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					9	4	15	5	5
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					28	28	28	28	28
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					19	24	13	23	23
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					5,7	7,1	3,8	6,7	6,7
STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					2,7	1,2	4,4	1,5	1,5
STOPA POPISOM UTVRĐ .KRETANJA	%					8,4	8,3	8,3	8,2	8,1
Grad Korčula bez naselja Korčula										
Godište		1981	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BROJ STANOVNIKA	Aps.	2876	3008	3021	3034	3048	3061	3074	3087	3100
ROĐENI	Aps.					57	27	17	26	20
UMRLI	Aps.					39	53	43	44	36
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					18	-26	-26	-18	-16
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					13	13	13	13	13
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					-5	39	39	31	29
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					-1,6	12,8	12,8	10,1	9,4
STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					5,9	-8,5	-8,5	-5,8	-5,2
STOPA POPISOM UTVRĐ .KRETANJA	%					4,3	4,3	4,3	4,3	4,3

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Prostorni obuhvat /	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.
Grad Korčula	Ekspanzija imigracijom ¹	Regeneracija imigracijom ²	Regeneracija imigracijom ²	Regeneracija imigracijom ²	Regeneracija imigracijom ²
Naselje Korčula	Ekspanzija imigracijom ¹	Ekspanzija imigracijom ¹	Ekspanzija imigracijom ¹	Ekspanzija imigracijom ¹	Ekspanzija imigracijom ¹
Grad bez naselja Korčule	Emigracija ^{E1}	Slaba regeneracija imigracijom	Slaba regeneracija imigracijom	Slaba regeneracija imigracijom	Slaba regeneracija imigracijom

TABLICA 6
MIGRACIJSKA OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE 1991. GODINE

Broj	Naselje	Broj stanovnika 1991.	Od rođenja stanuje u istom mjestu		Doseljeno stanovništvo		Doseljeno iz iste općine (bivše)		Doseljeno iz druge općine (izvan bivše)		Doseljeno iz druge države i ostalo	
			Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%
1	ČARA	797	650	81,6	147	18,4	60	7,5	41	5,1	46	5,8
2	KORČULA	3232	1449	44,8	1783	55,2	746	23,1	689	21,3	348	10,8
3	PUPNAT	488	400	82,0	88	18,0	44	9,0	24	4,9	20	4,1
4	RAČIŠĆE	456	371	81,4	85	18,6	40	8,8	34	7,5	11	2,4
5	ŽRNOVO	1267	929	73,3	338	26,7	147	11,6	81	6,4	110	8,7
	GRAD	6240	3799	60,9	2441	39,1	1037	16,6	869	13,9	535	8,6

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 7
ODNOS IZMEĐU MIGRACIJSKIH OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE I NASELJA KORČULA 1991. GODINE

Obilježje	Grad			Središnje naselje Korčula			Grad bez središta		
	Aps.	%	%	Aps.	%	%	Aps.	%	%
UKUPNO STANOVNIKA	6240	100,0		3232	100,0		3008	100,0	
OD ROĐENJA STANUJE U ISTOM NASELJU	3799	60,9		1449	44,8		2350	78,1	
UKUP. DOSELJ. DO 91.g.	2441	39,1	100,0	1783	55,2	100,0	658	21,9	100,0
IZ ISTE OPĆINE (bivše)	1037		42,5	746		41,8	291		44,2
IZ DRUGE OPĆINE RH	869		35,6	689		38,6	180		27,4
OSTALO	535		21,9	348		19,5	187		28,4
1940. I PRIJE	74		3,0	56		3,1	18		2,7
1941-1945.	46		1,9	32		1,8	14		2,1
1946-1960.	488		20,0	419		23,5	69		10,5
1961-1970.	349		14,3	282		15,8	67		10,2
1971-1980.	594		24,3	429		24,1	165		25,1
1981-1985	316			217			99		
1986-1991	437			274			163		
1981-1991	753		30,8	491		27,5	262		39,8
Ostalo	137		5,6	74		4,2	63		9,6
UKUP. DOSELJ. DO 91.g.	2441		100,0	1783		100,0	658		100,0

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb

Dobna struktura stanovništva Grada po velikim dobnim skupinama prema popisu stanovništva 1991. godine (Tablica 9.) pokazuje da je približno polovica populacije Grada u dobnj skupini od 20-59 godina (52,4%), da je dobnj skupina od 0-19 godina nešto brojnija (26,8%) od dobnj skupine u kojoj je stanovništvo starije od 60 godina (20,1%). Stoga je i indeks starosti stanovništva Grada ipak dosta nepovoljan i iznosi 0,75. Ova njegova vrijednost ukazuje **na razmjerno staro stanovništvo**. Poradi podjednagog broja muškaraca i žena, a manjeg broja muškaraca u starijim dobnim razredima to je i indeks starosti muškog dijela stanovništva (0,63) razmjerno povoljniji od indeksa starosti ženskog dijela stanovništva (0,86) iako su oba indeksa vrlo nepovoljna, osobito ženskog dijela populacije. (Tablice 8 i 9).

TABLICA 8
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE 1991. GODINE

Dobne skupine	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	Višak % (+)M (-)Ž
0-4	196	50,1	195	49,9	391	0,3
5_9	192	48,5	204	51,5	396	-3,0
10_14	232	51,4	219	48,6	451	2,9
15-19	214	49,1	222	50,9	436	-1,8
20-24	201	54,3	169	45,7	370	8,6
25-29	218	50,3	215	49,7	433	0,7
30-34	243	52,6	219	47,4	462	5,2
35-39	247	47,7	271	52,3	518	-4,6
40-44	289	59,8	194	40,2	483	19,7
45-49	111	42,4	151	57,6	262	-15,3
50-54	163	47,1	183	52,9	346	-5,8
55-59	206	52,3	188	47,7	394	4,6
60-64	140	48,1	151	51,9	291	-3,8
65-69	136	40,4	201	59,6	337	-19,3
70-74	66	37,1	112	62,9	178	-25,8
75 i više	186	41,7	260	58,3	446	-16,6
Nepoznato					46	
UKUPNO	3040	48,7	3154	50,5	6240	-1,8

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 9
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE PO VELIKIM DOBNIM SKUPINAMA 1991. GODINE

Dobne skupine	Muško stanovništvo		Žensko stanovništvo		Ukupno stanovništvo	
	Aps.M	%M	Aps.Ž	%Ž	Aps.U	%U
0-19	834	13,4	840	13,5	1674	26,8
20-59	1678	26,9	1590	25,5	3268	52,4
60 +	528	8,5	724	11,6	1252	20,1
Ostalo					46	0,7
Ukupno	3040	48,7	3154	50,5	6240	100,0
Indeks starosti	0,63		0,86		0,75	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

U pravilu, ona naselja koja imaju konstantan demografski nazadak imaju i nepovoljan odnos starosnih razreda. Ako se uzme da je vrijednost indeksa 0,4 **granična vrijednost**, koja određuje što se u budućnosti može očekivati u razvoju naselja (Grada), tada sva naselja koja premašuju vrijednost navedenog indeksa mogu očekivati manje ili više negativnu tendenciju demografskog razvoja. Indeks starosti na razini Općine iznosi 0,75 što je dosta nepovoljno.

Temeljem prethodno već rečenog moglo bi se zaključiti da u prostor naselja Korčula i u Grad Korčulu **doseljavaju pretežito stariji ljudi**.

TABLICA 10
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE PO VELIKIM DOBNIM SKUPINAMA I NASELJIMA 1991. GODINE

Broj	Naselje	Broj stanov.	0-19		20-59		60 +		Nepoznato		Indeks
		Aps.	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	
1	ČARA	797	236	29,6	407	51,1	144	18,1	10	1,3	0,61
2	KORČULA	3232	895	27,7	1770	54,8	542	16,8	25	0,8	0,61
3	PUPNAT	488	114	23,4	251	51,4	121	24,8	2	0,4	1,06
4	RAČIŠĆE	456	105	23,0	228	50,0	119	26,1	4	0,9	1,13
5	ŽRNOVO	1267	324	25,6	612	48,3	326	25,7	5	0,4	1,01
	UKUPNO	6240	1674	26,8	3268	52,4	1252	20,1	46	0,7	0,75

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Gospodarska struktura

Prema popisu stanovništva 1991. godine od ukupnog broja stanovnika Grada bilo je 37,05% aktivnih, 36,89% uzdržavanih, a čak 18,57% s osobnim izvorima prihoda. (Tablica:11). Iz iste tablice vidimo da je odnos primarnih, sekundarnih i tercijarnih djelatnosti izrazito nejednak.

Primarne su djelatnosti najslabije zastupljene. Zastupljene su sa svega 2,51% aktivnog stanovništva koje pretežito radi u poljodjelstvu i ribarstvu.

Slijede **sekundarne** djelatnosti sa značajnih 18,12% od aktivnog stanovništva. Stanovništvo ovoga sektora djelatnosti skoro je u cijelosti aktivno u djelatnostima industrije, a tek manjim dijelom u građevinarstvu.

Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost najviše je zastupljeno u **tercijarnim** djelatnostima sa značajnih 68,30% stanovništva. U okviru ove grupe djelatnosti skoro su podjednako zastupljene djelatnosti ugostiteljstva i turizma 16,74%, prometa i veza 13,62% i trgovine 11,33%. Preostale djelatnosti podjednako su zastupljene bez izrazite dominacije neke. Tablica 11.

Razmjerno mali postotak stanovništva u primarnim djelatnostima, tek nešto jači sekundarni sektor i izrazito jak tercijarni sektor **ukazuju na središnju važnost naselja Korčula i izvjesnu laganu (!?) funkcionalnu usmjerenost prema ugostiteljstvu i turizmu..** To ujedno znači da u Gradu postoji slaba vezanost za djelatnosti poljodjelstva.

Nisu bili pristupačni podaci o zaposlenim u tercijarnim djelatnostima prema mjestu rada na temelju čeka bi se mogao utvrditi stupanj relativne opremljenosti uslugama naselja Grada, već su ti podaci bili pristupačni samo prema mjestu stanovanja (Tablica: 12). Zato se tek može samo pretpostaviti (doduše s velikom vjerojatnošću), da je koncentracija zaposlenih, odnosno radnih mjesta, pa prema tome i onih zaposlenih u tercijarnim djelatnostima (49,18%) u gradskom središtu što je očit odraz njegove središnje važnosti. Tablica 12.

TABLICA 11
EKONOMSKA STRUKTURA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA GRADA KORČULE 1991. GODINE

DJELATNOST	Aps.	%	%
UKUPNO STANOVNIŠTVO	6240	100,00	
I AKTIVNO STANOVNIŠTVO SVEGA	2312	37,05	100,00
AKTIVNO STANOVNIŠTVO ŠTO OBAVLJA DJELAT.	2076		
1. PRIMARNE DJELATNOSTI	58		2,51
a) Poljoprivreda i ribarstvo	43		1,86
b) Šumarstvo	4		0,17
c) Vodoprivreda	11		0,48
2. SEKUNDARNE DJELATNOSTI	419		18,12
a) Industrija i rudarstvo	356		15,40
b) Građevinarstvo	63		2,72
3. TERCIJARNE DJELATNOSTI	1579		68,30
a) Promet i veze	315		13,62
b) Trgovina	262		11,33
c) Ugostiteljstvo i turizam	387		16,74
d) Obrtništvo i osobne usluge	77		3,33
e) Komunalne i stambene djelatnosti	21		0,91
f) Financijske, tehničke i poslovne usluge	41		1,77
g) Obrazovanje, znanost, kultura i informacije	127		5,49
h) Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	136		5,88
i) Tijela državne vlasti, lokalna samoupr., fondovi i sl.	213		9,21
4. NERAZVRSTANO	20		0,87
AKTIVNO STANOVNIŠTVO ŠTO NE OBAVLJA DJELAT.	236		10,21
II OSOBE S OSOBNIM PRIHODOM SVEGA	1159	18,57	
III UZDRŽAVANO STANOVNIŠTVO SVEGA	2302	36,89	
IV U INOZEMSTVU	467	7,48	
V NEDEFINIRANO	0	0,00	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 12
EKONOMSKA STRUKTURA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA KOJE OBAVLJA DJELATNOST PO NASELJIMA GRADA KORČULE 1991. GODINE

Broj naselja	Naselje	Broj stanovnika ukupno		Aktivno stanovništvo svega		što obavlja djelatnost ukupno		Aktivno stanovništvo		Primarne djelatnosti		Sekundarne djelatnosti		Tercijarne djelatnosti		Nerazvrstano		U tercijaru od aktivnih što obavlja djelatnost
		Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	
1	ČARA	797		207	100,0	186		15	8,1	63	33,9	105	56,5	3	1,6			5,06
2	KORČULA	3232		1370	100,0	1237		16	1,3	188	15,2	1021	82,5	12	1,0			49,18
3	PUPNAT	488		155	100,0	138		2	1,4	45	32,6	91	65,9	0	0,0			4,38
4	RAČIŠĆE	456		123	100,0	108		4	3,7	8	7,4	94	87,0	2	1,9			4,53
5	ŽRNOVO	1267		457	100,0	407		21	5,2	115	28,3	268	65,8	3	0,7			12,91
	UKUPNO	6240		2312	100,0	2076		58	2,8	419	20,2	1579	76,1	20	1,0			76,06

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Iz raspoloživih podataka nije moguće sasvim točno utvrditi dio radnika (od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost) koji ostaje na radu u Gradu, odnosno, dio koji putuje na rad u radne centre izvan današnjeg Grada. U okviru današnjeg Grada Korčule ostaje raditi u naselju stanovanja 65,3%. Na rad u druga mjesta putuje 34,7% radnika, a od toga čak 95,7% u drugo mjesto iste (bivše) općine. Vrijednosti "rade u drugom mjestu iste općine" u stvari su vrijednosti za "rad u drugom mjestu" nekadašnje općine, u kojoj od onih radnika što rade u drugom mjestu, radi rečenih 95,7%.

Broj dnevnih migranata u Gradu iznosi prihvatljivih 28,6%. Najviše ih ima iz Žrnova 85,2% što je sasvim jasno, slijedi Pupnat 73,3%, Račišće 49,5% i Čara sa 45,7% migranata. Korčula, naravno ima najmanji broj od zanemarivih 0,7% što opet ukazuje na njenu radnu privlačnost. Tablica: 13.

U nemogućnosti da se od Državnog zavoda za statistiku pribave podaci o **izvoru prihoda domaćinstava** za 1991. godinu, moraju se donositi zaključci na posredan način. Dakle, uzimajući u obzir da je u Gradu u primarnim djelatnostima zaposleno svega 2,51% od aktivnog stanovništva, a što se sasvim slaže s podacima prikazanim u Tablici 14 *obavlja zanimanje na gospodarstvu* (0,48%), te da je u odnosu na taj podatak razmjerno mnogo domaćinstava s gospodarstvom, čak 21,5 %, Tablica 15, a temeljem već prethodno prikazanih podataka, za zaključiti je da je u Gradu još uvijek razmjerno dosta domaćinstava s mješovitim izvorom prihoda, odnosno da je skoro četvrtina domaćinstava Grada još uvijek *jednom nogom* vezano za zemlju i dodatne prihode sa zemlje.

TABLICA 13
RADNICI GRADA KORČULE PREMA MJESTU RADA PO NASELJIMA 1991. GODINE

Broj naselja	Naselje	Broj stanovnika ukupno	Stanovništvo u zemlji svega	Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega	Radnici svega	Radnici svega postotak od ukupnog st.	Rade u mjestu stanovanja	Rade u mjestu stanovanja post. od radnika svega	Rade u drugom mjestu ukupno		Od toga rade u drugom mjestu iste općine (bivše)		U drugoj općini RH		U inozemstvu		Dnevni migranti	Dnevni migranti postotak od radnika svega	Rade u mjestu stanovanja. Postotak od aktivnog stan.	Radnici od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost
		Aps.				%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.				%		%	
1	ČARA	797	593	186	173	21,7	86	49,7	87	50,3	85	97,7	2	0	79	45,7	46,2	93,01		
2	KORČULA	3232	3095	1237	1122	34,7	1092	97,3	30	2,7	11	36,7	15	2	8	0,7	88,3	90,70		
3	PUPNAT	488	457	138	135	27,7	6	4,4	129	95,6	125	96,9	4	0	99	73,3	4,3	97,83		
4	RAČIŠĆE	456	418	108	101	22,1	16	15,8	85	84,2	84	98,8	0	1	50	49,5	14,8	93,52		
5	ŽRNOVO	1267	1210	407	357	28,2	32	9,0	325	91,0	323	99,4	0	0	304	85,2	7,9	87,71		
	UKUPNO	6240	5773	2076	1888	30,3	1232	65,3	656	34,7	628	95,7	21	3	540	28,6	59,3	90,94		

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Obrazovna struktura

Od ukupnog broja stanovnika Grada čak 42,7% stanovnika ima srednje, više i visoko obrazovanje. To je podatak koji, ako se dopuni s prethodnim analizama, osobito analizama po sektorima djelatnosti, pokazuje sukladnost s brojem zaposlenih u uslužnim djelatnostima (tercijaru). Ukazuje i na činjenicu da je brojnost aktivnih u sektoru tercijarnih djelatnosti osobito u okviru dobro kvalificirane radne snage. Tablica 16.

TABLICA 14
POLJOPRIVREDNO STANOVNIŠTVO GRADA PREMA AKTIVNOSTI 1991. GODINE S POSTOTKOM UDJELA AKTIVNOG
POLJOPRIVREDNOG STANOVNIŠTVA U UKUPNOM STANOVNIŠTVU NASELJA

	Naselje	Broj stanovnika	Aktivno stanovništvo svega	Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega	Ukupno poljoprivredno stanovništvo svega	Ukupno nepoljoprivredno stanovništvo	Aktivno poljoprivredno stanovništvo	gospodarstvu obavlja zanimanje na		Uzdržavano poljoprivredno stanovništvo	Ukupno poljoprivredno stanovništvo u ukupnom stanovništvu naselja	Aktivno poljoprivredno u ukupnom aktivnom stanovništvu što obavlja djelatnost	Aktivno poljoprivredno u ukupnom aktivnom stanovništvu naselja
		Aps.							%	Aps.	%		
1	ČARA	797	207	186	29	768	14	11	5,31	15	3,6	7,5	6,763
2	KORČULA	3232	1370	1237	21	3211	9	7	0,51	12	0,6	0,7	0,657
3	PUPNAT	488	155	138	3	485	2	2	1,29	1	0,6	1,4	1,290
4	RAČIŠĆE	456	123	108	5	451	2	1	0,81	3	1,1	1,9	1,626
5	ŽRNOVO	1267	457	407	31	1236	22	16	3,50	9	2,4	5,4	4,814
	UKUPNO	6240	2312	2076	29	6211	14	11	0,48	15	0,5	0,7	0,606

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 15
BROJ DOMAĆINSTAVA I DOMAĆINSTVA PREMA POSJEDOVANJU POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA GRADA
KORČULE PO NASELJIMA 1991. GODINE S POSTOTKOM DOMAĆINSTAVA S POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVOM

Broj	Naselje	Broj stanovnika	Ukupan broj domaćinstava	Prosječni broj članova domaćinstava	Ima gospodarstvo		Nema gospodarstvo	
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%	Aps.	%
1	ČARA	797	232	3,4	117	50,4	115	49,6
2	KORČULA	3232	1031	3,1	15	1,5	1016	98,5
3	PUPNAT	488	142	3,4	88	62,0	54	38,0
4	RAČIŠĆE	456	145	3,1	46	31,7	99	68,3
5	ŽRNOVO	1267	409	3,1	155	37,9	254	62,1
	UKUPNO	6240	1959	3,2	421	21,5	1538	78,5

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 16
STANOVNIŠTVO GRADA KORČULE STARO 15 I VIŠE GODINA PREMA ŠKOLSKOJ SPREMI 1991. GODINE

Opć. nova	Naselje	Stanovništvo ukupno	Staro 15 i više godina ukupno	Bez školske spreme ukupno	Osnovno obrazovanje	Srednje obrazovanje	Više obrazovanje	Visoko obrazovanje	Nepoznato	Srednje + više + visoko obrazovanje	
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%
1	ČARA	295	245	10	57	78	11	7	0	96	32,54
2	KORČULA	72	57	3	10	23	0	0	0	23	31,94
3	PUPNAT	88	64	1	13	23	4	1	0	28	31,82
4	RAČIŠĆE	32	22	4	3	8	1	1	0	10	31,25
5	ŽRNOVO	13	12	1	1	3	0	1	0	4	30,77
	UKUPNO	500	400	19	84	135	16	10	0	161	32,20

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.1.3. Struktura stambenog prostora

Struktura stambenog prostora Grada potvrđuje njenu nižu do umjerenu atraktivnost za odmor i rekreaciju. U Gradu je registrirano 2725 stambenih jedinica. Od navedenog broja 1820 je stalno nastanjenih (66,8%), a 405 stambenih jedinica ili 14,9% namijenjeno je povremenom boravku, odnosno odmoru i rekreaciji. Tablica: 17.

TABLICA 17
STANOVNI PREMA KORIŠTENJU I STANDARD STANOVANJA GRADA KORČULE 1991. GODINE

Broj	Naselje	Broj stanovnika	Površina stanova	Ukupan broj stanova	Nastanjeni	Privremeno nastanjeni	Napušteni	Za odmor i rekreaciju	Za sezonske radove	Isključivo za djelatnost	Broj osoba po stanu	Broj m2 po osobi	Broj stanova za odmor u odnosu na ukupan broj stanova
			m2	Aps.							st/osob	osob/m2	
1	ČARA	797	24832	313	190	68	4	42	1	8	2,55	31,16	13,42
2	KORČULA	3232	105335	1394	968	142	37	219	4	24	2,32	32,59	15,71
3	PUPNAT	488	14474	153	130	2	0	21	0	0	3,19	29,66	13,73
4	RAČIŠĆE	456	17854	223	138	36	4	44	0	1	2,04	39,15	19,73
5	ŽRNOVO	1267	50684	642	394	111	11	79	1	46	1,97	40,00	12,31
	UKUPNO	6240	213179	2725	1820,0	359	56,0	405	6,0	79	2,29	34,16	14,86

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.2. Ocjena gospodarskog stanja

Sadašnja gospodarska struktura Grada obzirom na raspoložive prostorne, kadrovske i ostale izvore ne može se ocijeniti kao zadovoljavajuća. Gospodarski subjekti, koji privređuju na području Grada, obzirom na raspoložive kapacitete, strukturu i kvalitetu radne snage i uvjete te sukladno tome obzirom na ostvarene fizičke i financijske rezultate u odnosu na očekivane ne zadovoljava ni minimalne kriterije i ne predstavlja realni temelj ubrzanog gospodarskog i sveukupnog razvoja.

U zadnje vrijeme, zahvaljujući mjerama poticanja privatne inicijative, značajnije se razvija djelatnost obrtništva i pružanja osobnih usluga od strane fizičkih osoba.

Tercijarne djelatnosti

Najznačajnije je razvijen sektor tercijarnih djelatnosti s najvećim udjelom ugostiteljstva i turizma, prometa i veza te trgovine uz sudjelovanje raznih drugih uslužnih djelatnosti, koje zajedno, u ukupnom broju zaposlenih, sudjeluje sa 68,3%. Tablica 8.

Turističko-ugostiteljska djelatnost do 1991. godine bila je važan nosilac razvoja Grada. Sezonom u trajanju 120-140 dana osiguravala je relativno visoku stopu zaposlenosti lokalnog stanovništva, a dijelom je osiguravala i uvjete za razvoj određenih djelatnosti, infrastrukturnih i komunalnih sadržaja u samom mjestu.

Od 1991. godine, kao posljedica direktnih i indirektnih događaja prouzročenih nametnutim ratom na prostoru Republike Hrvatske korištenje kapaciteta od 1991. - 1993. godine bilo je dijelom nekomercijalno radi smještaja prognanika i izbjeglica. Kao posljedica navedenih događanja od 1994. godine kapaciteti se u prosjeku koriste tek od 65-80 dana.

Rečeno je utjecalo na devastaciju turističkih kapaciteta. Ne treba niti spominjati ulaganje u nove sadržaje po nepovoljnim uvjetima kreditiranja, kojega nije bilo. Pored toga i poradi toga, nakupili su se gubici u poslovanju i teškoće u smislu nelikvidnosti i izvršavanja dospjelih obveza iz raspoloživih sredstava. Slična situacija pratila je i ostale privatne ugostiteljske subjekte i velik broj privatnih iznajmljivača soba i apartmana, koji još uvijek s postojećom razinom korištenja ne osiguravaju normalno poslovanje i potrebna financijska ulaganja sukladno zahtjevima tržišta i potrošača. Tablica 16.

Najveći je turistički promet ostvaren u 1987. godini, dok je turistički promet u 1997. godini u odnosu na najbolja ostvarenja u 1987. godini u hotelskom smještaju i privatnom smještaju dosegnuo oko 50 % noćenja.

Navedeno korištenje kapaciteta, uvjetovano situacijom, ali i kvalitetom kapaciteta te nedovoljnim brojem pratećih sadržaja, utječe i na stopu zaposlenosti u djelatnosti turizma i ugostiteljstva.

Sekundarne djelatnosti

Industrija

Pokazuje smanjenje učešće u odnosu na ranije stanje. To se ne smatra povoljnim, jer je industrija ipak nositelj razvoja i zapošljavanja (osobito brodogradilište u Dominčama). Nova industrijska proizvodnja, ako možemo kazati da je uopće ima, još je preslaba da bi potaknula razvoj gospodarstva, a stare tradicijske industrijske djelatnosti smanjuju svoje učešće u proizvodnji i zapošljavanju. U razdoblju 1993. do 1997. industrijska proizvodnja pokazuje stalno opadanje. Budući da je proces preustrojenja gospodarstva tek otpočeo, očekuje se daleko veći razvoj industrije u budućnosti, što bi se trebalo odraziti i u Gradu

Obrtništvo

Tradicija obrta vrlo je duga. Obrti su se razvijali prema potrebama pojedinih gospodarskih grana i stanovništva. Temeljna obilježja politike ranijeg sustava prema obrtništvu odnosila su se na ograničavanje razvoja privatnog sektora fiskalnim i drugim nestimulativnim mjerama ekonomske politike. Obrtništvo je bilo na rubu društvenog i gospodarskog interesa. Te se posljedice još osjećaju. Danas se ono treba nametnuti kao snažan gospodarski i financijski čimbenik ukupne gospodarske stabilizacije uz obogaćivanje tržišta raznovrsnim proizvodima i uslugama. Ono treba biti poticaj novog proizvodnog i uslužnog zapošljavanja i izgradnje kvalitetnih stručnih kadrova.

Primarne djelatnosti

Poljoprivredna djelatnost usko je vezana uz turističko-ugostiteljsku djelatnost. U dosadašnjem razvoju nije dala očekivane rezultate u smislu korištenja raspoloživih poljoprivrednih resursa. Četvrtina stanovništva bavi se i poljodjelstvom kao dopunskom djelatnošću (vidi prethodne tablice 12., 14. i 15.) iako je zastupljenost aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost u poljoprivredi i ribarstvu minimalna (1,86%). Osnovno obilježje poljodjelskih gospodarstava je usitnjenost posjeda i njihova rascjepkanost. Poljoprivredu Grada odlikuje vinogradarsko-voćarska, maslinarska, ratarska i povrtlarska proizvodnja. **Vinogradarstvo** je svakako najtipičnija grana poljodjelske proizvodnje Grada. Unatoč smanjenju broja čokota, proizvodnja se grožđa, zbog uvođenja novih sorti i suvremenije agrotehnike, zadržava na približno istoj razini. Tradicija *vinogradarstva* posljednjih se godina unapređuje sadnjom plemenitih sorta grožđa i proizvodnjom vrsnih vina (Čara - *Pošip*), pa bi to mogla biti djelatnost od većeg značenja. **Maslinarstvo** je dobro zastupljeno osobito u zoni Račišća. U posljednje vrijeme zapaža se velik interes za obnovu starih maslinika i sadnju novih. Općina potiče poljoprivrednu proizvodnju nabavkom stalnog materijala za poduzetnike. **Stočarstvu** nema značaja kao niti **ribarstvo**. U Pelješkom kanalu riba je izlovljena, pa se po ozbiljan ulov treba zaputiti prema otvorenom moru izvan područja Grada. **Šumarstvo** nema velikog značenja u gospodarstvu Grada. Iako šume i šumsko zemljište zauzimaju 7747,60 hektara, a gospodarske 2302,98 hektara, u načelu su sve šume na kršu prvenstveno zaštitnog, a ne gospodarskog karaktera. Borove šume, a osobito šume alepskog bora teško se mogu gospodarski značajnije koristiti, jer se drvo alepskog bora jedva može upotrijebiti i za obično loženje. Šume su dakle u ovim krajevima bitne u zaštitnom i krajobraznom smislu.

Struktura površina katastarskih općina Grada Korčule, time i poljodjelskih površina prikazana je u Tablici 18.

Navedeno ukazuje na potrebu ozbiljnog pristupa problemu gospodarskog razvoja, na potrebu iznalaženja mjera za poboljšanje gospodarske strukture, povećanje broja zaposlenih i time stvaranje uvjeta za ubrzani gospodarski i sveukupni razvoj i napredak Grada Korčule.

Najvažnija je, u okviru mogućnosti koje pruža okruženje, **gospodarska politika** Grada koja je trajna i usmjeravajuća odrednica razvoja. Njezin je pravi smisao u tome da potiče i ne ometa niti nacionalni, niti regionalni, niti lokalni razvoj. **Poslovna politika** poduzeća i drugih gospodarskih subjekata traži svoj oslonac u svim navedenim odrednicama (raspoloživi resursi, tržište, makroekonomsko okruženje i gospodarska politika) da bi pronašla i iskoristila šanse za opstanak i razvoj.

Budući da autarhično gospodarstvo ne može opstati to je makroekonomsko okruženje od izuzetne važnosti za daljnji razvoj Grada.

Navedeno ukazuje na potrebu ozbiljnog pristupa problemu gospodarskog razvoja, na potrebu iznalaženja mjera za poboljšanje gospodarske strukture, stvaranje uvjeta za ubrzani gospodarski i sveukupni razvoj i napredak Grada i time povećanje broja zaposlenih. Može se zaključiti da je trenutna gospodarska struktura te cjelokupna gospodarska situacija u Gradu nepovoljna i ne osigurava perspektivni razvoj bez znatnijih ulaganja.

Upravo od ljudi kao pokretača svih ostalih resursa ponajviše i ovisi kako će u datim uvjetima i mogućnostima biti iskorišteni u razvojne svrhe.

1.1.4.3. Temeljne svojstvenosti naselja i sustava naselja

1.1.4.3.1. Opća strukturna obilježja naselja

U Gradu statistički promatrano temeljem podataka Popisa stanovništva 1991. godine postoji pet naselja. To su grad Korčula, te naselja Čara, Pupnat, Račišće i Žrnovo.

Izuzimajući stari dio Korčule, svako naselje, ima svoju zasebnu unutrašnju matricu građenja, svojstvenu kraju, koja nije unaprijed bila zadana nekim planskim geometrijama, nego se povodila za potrebama malih seoskih tradicijskih gospodarstava. Utjecaj reljefa dolazi do punog izražaja. Smještaj, kako naselja, tako i njihovih dijelova rezultat su djelovanja reljefa, položenih putova i zaštite oskudnog poljodjelskog zemljišta te zahtjeva nekadašnje tradicijske poljodjelske proizvodnje. U novije vrijeme stanovnici pod djelovanjem urbanih utjecaja mijenjaju način života i time svoje prioritete podređuju urbanim vrijednostima. Izgradnja izdvojenih zaselaka s poljodjelskom funkcijom zamjenjuje izgradnja na obali sa rekreativnom i turističkom funkcijom. Tako smo svjedoci da su se naselja, prvotno razvijena uz plodne površine kraških polja Žrnovskog, Pupnatskog i Čarskog, počela seliti na obalu razvijajući jednu osobitu vrst dvojnosti. U unutrašnjosti to su poljodjelske funkcije u tradicijskim naseljima, na obali turističke funkcije u kakofonično oblikovanim naseljima. Naselje Čara ima svoj izdvojeni dio u Zavalatici, mnogo manje izraženo naselje Pupnat u Pupnatskoj luci, a Žrnovo u Rasohatici.

Navedeni proces koji se počeo odvijati na južnoj, pučinskoj obali Grada i koji je odmakao samo u Zavalatici već je skoro u potpunosti upropastio sjevernu obalu prema Pelješkom kanalu, koja je na potezu između naselja Korčule preko Strečice, Žrnovske Banje i Kneže do naselja Račišće skoro u potpunosti izgrađena nekvalitetnom izgradnjom.

Prethodno izloženi elementi demografske slike Grada koji su potvrdili vitalnost naselja bližih moru očituju se i u strukturnim obilježjima novih naseobinskih oblika, kao glavnih generatora suvremenog izgleda prostora posebno obalnog. Istovremeno velike površine Grada što su orijentirane "unutrašnjosti" ostaju skoro prazne. Nastanjene točke samo su Pupnat i udaljenija Čara na rubovima svojih istoimenih polja.

TABLICA 18
GRAD KORČULA - RASPORED PO KULTURAMA I KLASAMA ZEMLJIŠTA

NAZIV KULTURE		POVRŠINA	PRIHOD	BROJ	POSTOTAK
		M2	KN.	APS.	POVRŠINE
CESTE I PUTEVI		1014372	0	0	0,94
DVORIŠTA		233447	0	0	0,22
OSTALA ZEMLJIŠTA		2170002	0	0	2,01
VODE		83391	0	0	0,08
ZEMLJIŠTA POD ZGRADAMA		518473	0	0	0,48
Fizička		1412473	0	0	1,31
Pravna		2744866	0	0	2,54
UKUPNO		4019685		0	3,72
ORANICA		3514152	0,00	0	3,25
PAŠNJAK		16421512	0,00	0	15,18
VINOGRAD		2892849	0,00	0	2,67
VOČNJAK		3854098	0,00	0	3,56
ŠUMA		77476018	0,00	0	71,62
LIVADA		0	0,00	0	0,00
MASLINIK		0	0,00	0	0,00
Fizička		81039299	1281935,16	0	74,91
Pravna		23119330	798787,05	0	21,37
UKUPNO		104158629	0,00	0	96,28
Fizička		82451772		0	76,22
Pravna		25726542		0	23,78
SVEUKUPNO		108178314	0,00	0	100,00

Izvor: Ured za katastarsko-geodetske poslove, Ispostava Korčula.

1.1.4.3.2. Veličina i prostorni raspored naselja

Tradicionalno sva naselja na otoku, pa tako i ona koja pripadaju Gradu Korčuli, nastala su na središnjoj kopnenoj osovini otoka i smješteni su na prisojnim padinama brežuljaka, na rubovima plodnih polja, uz prastare putove i staze iz gospodarskih i strateških razloga. Čara i Pupnat smještene su kao kompaktne aglomeracije na prisojnim padinama brda, a Žrnovo je skup zaselaka oko dva manja plodna polja.

Iznimku čini grad Korčula, koji je izgrađen u 15. stoljeću kao planirani utvrđeni grad (temeljem plana zasnovanog u 10. stoljeću) na strateškom mjestu u Pelješkom kanalu, a ipak s plodnim poljima Lumbarde i Žrnova u bliskom zaleđu. Grad Korčula izniman je po jasnoći rasporeda elementarnih gradskih atributa. Na razmjerno malom prostoru i u malom gradskom tkivu izgrađen je prilično veliki broj istaknutih objekata, što objašnjava položaj grada Korčule kao središta otoka od vremena ranog srednjeg vijeka.

Središnje naselje Grada je naselje Korčula koje ima prema Popisu 1991. godine 3232 stanovnika. Prosječno naselje broji 1248,0 stanovnika. Isključujući Gradsko središte naselje Korčulu s 3232 stanovnika, srednje naselje Grada tada ima 752,0 stanovnika.

Zahvaljujući to reljefnim svojstvenostima, izuzimajući naselje Račišće, i naselje Korčulu ostala tri naselja, Žrnovo, Pupnat i Čara smjestila su se u unutrašnjosti Grada uz svoja pripadajuća polja, ali i uz cestu, danas državnu cestu D-118. Kako naselje Korčula predstavlja snažno lokalno središte, prometna dostupnost ovom centru igra značajnu ulogu u razmještanju i rastu naselja preostalog dijela Grada, pa kroz tu činjenicu treba gledati naselje Žrnovo, koje je praktično prigradska rezidencijalna zona naselja Korčule. Naselje Korčula i naselje Žrnovo čineći svojevrsnu malu "aglomeraciju" uključuju u nju čak 4499 stanovnika Grada ili 72,1%. U tome smislu treba promatrati ostala naselja, naselje Pupnat, Čaru i Račišće u kojima je smješteno svega 27,9% preostalih stanovnika.

Naravno, i naselje Korčula smješteno je na važnim prometnim pravcima, koji su i uvjetovali i njen nastanak i razvoj.

Dakle, pet naselja Grada možemo prostorno-geografski razvrstati temeljem njihovog prostornog smještaja u tri svojstvene grupe:

- prvu grupu tvori naselje Korčula zajedno s naseljem Žrnovo. Oni čine najveću koncentraciju stanovništva na krajnjem sjeveroistočnom dijelu otoka Korčule i Grada Korčule,
- drugu grupu tvore naselja Pupnat i Čara. Naselja unutrašnjeg dijela Grada što prostorno zauzima najveći dio, ali je vrlo slabo naseljen,
- treću grupu tvori naselje Račišće s izdvojenim dijelovima naselja Račišće, Žrnovo i Korčula što su se razvili duž obale od Korčule do Račišća.

Temeljem opisanog možemo reći da u funkcionalnom smislu u Gradu postoje četiri funkcionalne cjeline, a to su

- "Korčula-Žrnovo",
- "Pupnat",
- "Čara" i
- "Račišće".

1.1.4.3.3. Demografski razvoj naselja

Nedvojbeno je da je položaj svih promatranih naselja Grada u odnosu na prometne pravce u velikoj mjeri utjecao na demografski razvoj naselja. Dok je u prošlosti taj utjecaj bio donekle ublažen nužnošću vezanosti za poljodjelske eksploatacione jedinice koje su utjecale na razvoj i Čare i Pupnata i Žrnova na rubu njihovih polja, to je u zadnje vrijeme rastom utjecaja prometa uopće i prometnih sredstava, došao do izražaja strateški prometni položaj naselja Korčule i njenog neposredno gravitirajućeg prostora. Blizina naselja Žrnova ovoj povoljnoj korčulanskoj poziciji doprinijela je i povoljnom demografskom razvoju toga naselja, koje je danas, kako to već rekosmo, skoro dio naselja Korčule. Tablica

TABLICA 19
DEMOGRAFSKI RAZVOJ GRADA KORČULE U PERIODU OD 1931. DO 1991. GODINE PO NASELJIMA

Red broj	Naselje	Popisne godine							Indeks				
		1931	1948	1953	1961	1971	1981	1991	91/81	81/71	71/61	91/61	91/71
1	ČARA	675	706	744	636	661	669	797	1,19	1,01	1,04	1,25	1,21
2	KORČULA	2045	1778	2414	2458	2657	2953	3232	1,09	1,11	1,08	1,31	1,22
3	PUPNAT	756	767	758	691	772	512	488	0,95	0,66	1,12	0,71	0,63
4	RAČIŠĆE	928	995	1057	945	644	511	456	0,89	0,79	0,68	0,48	0,71
5	ŽRNOVO	1592	1439	1501	1427	1363	1184	1267	1,07	0,87	0,96	0,89	0,93
	UKUPNO	5996	5685	6474	6157	6097	5829	6240	1,07	0,96	0,99	1,01	1,02

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Interesantno je navesti da je "aglomeracija" Korčula-Žrnovo u razdoblju između 1981. i 1991. godine iskazala rast stanovništva s indeksom 1,09, (porast za 362 stanovnika), a da je u istom vremenskom razdoblju naselje Čara iskazalo čak već relativan rast s indeksom 1,19 (porast za 128 stanovnika) što je za Čaru razmjerno veliki porast, koji vjerojatno treba pripisati vinogradarstvu i proizvodnji vina. U istom

razdoblju Račišće (indeks 0,79) i osobito Pupnat (indeks 0,66) iskazali su značajan pad svojih populacija. I jedno i drugo naselje danas se nalaze u izvjesnom "vakuumu". Važan poticaj njihovom rastu može donijeti aerodrom u Brni, te prometna veza Pupnat-Račišće (Kneža)-poluotok Pelješac. Tablice 19 i 20. Iz ovoga razmatranja uočava se **važnost povoljnog prometnog i priobalnog položaja** naselja za njihov razvoj.

1.1.4.3.4. Predviđanje kretanja stanovništva

Postoje kratkoročne, srednjoročne i dugoročne prognoze kretanja stanovništva u budućnosti. U tome se predviđanju polazi od stanovitih pretpostavki koje se temelje na prethodnim stopama rasta, ali i na nekim novim činiocima koji se naziru u ponašanju brojnosti stanovništva. Te su pretpostavke uglavnom ove:

- da će budućnost biti slična prošlosti,
- da neće biti značajnijih vanjskih migracija,
- da će biti značajnijih vanjskih migracija,
- da će budućnost biti različita od prošlosti itd.

U skladu s rečenim pretpostavljaju se polazna načela i izračunavaju se prognoze: pesimističke, (smanjivanje stope rasta), srednje (postojanost stope rasta) i optimističke (povećanje stope rasta). Tako se dobivaju niske, umjerene i visoke varijante. Prognoze za pet godina smatraju se kratkoročne, za pet do deset godina srednjoročne a za više od deset godina dugoročne prognoze stanovništva. U načelu pretpostavke demografskog rasta vrlo su upitne, budući je rast populacije zavisao od mnogih teško predvidivih čimbenika. Stoga je možda najjednostavniji i najracionalniji parametar za pretpostavku budućeg demografskog rasta neke sredine vrijednost indeksa prethodnog popisnog razdoblja, a on je za Grad Korčulu u periodu 91/81 pozitivan i iznosi 1,07. Indeks je također pozitivan i u duljim popisnim razdobljima (91/71 ili 91/61) Tablica 19. Prema tome pošlo se od pretpostavke:

1. da će budućnost biti slična prošlosti
2. da neće biti značajnijih vanjskih migracija.

Na temelju navedenih polazišta može se pretpostaviti predviđanje kretanja stanovništva u funkciji izrade ovoga Plana, pa se prognozira da će Grad Korčula imati približno

- **6680 stanovnika 2001. godine,**
- **7150 stanovnika 2011. godine i**
- **7650 stanovnika 2021. godine,** na kraju planskog razdoblja ovoga Plana.

TABLICA 20
INTENZITET RASTA ODNOSNO PADA BROJA STANOVNIKA PO KATEGORIJAMA ZA GRAD KORČULU 1991. GODINE

Indeks 91/71	Broj naselja	%	% (pozitivan - negativan indeks)	Broj stanovnika u naselju	%	% (pozitivan - negativan indeks)
1.30 - 1.39	0	0,00	40	0	0,00	64,57
1.20 - 1.29	2	40,00		4029	64,57	
1.10 - 1.19	0	0,00		0	0,00	
1.01 - 1.09	0	0,00		0	0,00	
Bez promjene	0	0,00		0	0,00	0
0.90 - 0.99	1	20,00	20	1267	20,30	35,43
0.80 - 0.89	0	0,00		0	0,00	
0.70 - 0.79	1	20,00		456	7,31	
0.60 - 0.69	1	20,00		488	7,82	
Ukupno Grad	5	100,00	100,00	6240	100,00	100,00

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.3.5. Razina urbanizacije naselja

Problem diferenciranja naselja - gradskih obilježja i onih ostalih još uvijek je prisutan ne samo kod nas već i u svijetu, a osobito je naglašen kod manjih naselja. Posljedica je to jedva zamjetnih, postepenih promjena u korist smanjivanja razlika u načinu života između sela i grada, smanjivanju razlika u funkcionalnim, fizionomsko-morfološkim i drugim obilježjima, intenzivnijeg socijalnog prestrukturiranja poljodjelskog stanovništva itd.

Danas se za izdvajanje gradskih i ostalih naselja primjenjuju pored jednostavnih modela (primjena jedne do dvije varijable) i složeniji statistički modeli. U našoj su zemlji, osim statističke službe i drugi autori sudjelovali u definiranju gradskih naselja i predlaganju kriterija za njihovo izdvajanje.²

U Gradu postoji pet naselja. Za određivanje razine utjecaja urbanizacije na naselja Grada korištena je metoda diferenciranja razine urbanizacije na *viši* i *niži stupanj* urbanizacije naselja, koji ima tri varijable, a što je prikazano u tablici 21.

Izabrane varijable ukazuju na socio-ekonomska obilježja stanovništva, a posredno upućuju i na druga obilježja. Primjenjujući opisane kriterije u prostoru Grada postizemo rezultate koji su prikazani u tablici 22.

Iz tablice 22 možemo vidjeti da sva naselja u Gradu imaju izražen viši stupanj urbanizacije. Samo naselje Korčula administrativno je proglašeno gradom, no usprkos toga ima sva obilježja naselja gradskog karaktera.

TABLICA 21
KRITERIJI DIFERENCIRANJA RAZINE URBANIZACIJE NASELJA

Stupanj urbanizacije	% poljoprivrednog stanovništva	% domaćinstava bez poljoprivrednog gospodarstva	% radnika od aktivnog stanovništva naselja
gradska obilježja	-	-	-
Viši stupanj (jače urbanizirana naselja) VSU	15 i manje	20 i više	70 i više
Niži stupanj (slabije urbanizirana naselja) NSU	30 i manje	10 i više	50 i više
seoska obilježja	-	-	-

Izvor: Vresk M., i Radica T., (1983), op. cit.

² M. Macura je među prvima pokušao odrediti kriterije po kojima bi razlikovao gradska od seoskih naselja. On smatra da se naselja bitno razlikuju po veličini i sastavu stanovništva, pa je kao temelj za lučenje gradskih naselja izabrao kombinaciju dva kriterija:

- veličinu naselja i
- gospodarski sustav naselja

Korištenjem ove metode, naselja Grada Korčule svrstala bi se u mješovita naselja.

Radica T.: "Prostorni plan SR Hrvatske do 2000". Osnovna studija 8 - stanovništvo i naselja, Urbanistički institut SR Hrvatske, Zagreb, 1974.

Grupa autora "KOMPLEKSNO SAGLEDAVANJE PROCESA URBANIZACIJE REPUBLIKE HRVATSKE" studija za "Strategiju prostornog uređenja RH, UIH, Zagreb, 1995.

TABLICA 22
RAZINA URBANIZACIJE NASELJA GRADA KORČULE 1991. GODINE

Općina nova	Naselje	Broj stanovnika	Ukupno poljoprivredno stanovništvo u ukupnom stanovništvu naselja	Domaćinstva bez poljoprivrednog gospodarstva	Radnici od aktivnog stanovništva naselja	Od radnika rade u mjestu stanovanja	PP SRH 81.					Po Macuri
							po 1. kriteriju	po 2. kriteriju	po 3. kriteriju	Zbirni kriterij diferencijacije viši (VŠU) i niži (NSU) stupanj urb.	Gradska naselja prema popisu 1991. g. i naselja višeg (VŠU) i nižeg (NSU) stupnja urbanizacije (PPSRH 81.)	
		Aps.	%	%	%	%						
1	KORČULA	3232	0,65	98,55	90,70	97,33	3	3	3	9	G	m
2	ŽRNOVO	1267	2,45	62,10	87,71	8,96	3	3	3	9	VSU	m
3	ČARA	797	3,64	49,57	93,01	49,71	3	3	3	9	VSU	m
4	PUPNAT	488	0,61	38,03	97,83	4,44	3	3	3	9	VSU	m
5	RAČIŠĆE	456	1,10	68,28	93,52	15,84	3	3	3	9	VSU	m
	UKUPNO	6240										

Izvor: Autori temeljem publikacija Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.3.6. Prostorno-demografska valorizacija naselja

Usporednom analizom osam bitnih činitelja, što zrcale demografsko stanje i određuju poziciju svakog pojedinog naselja u promatranom skupu naselja određenog prostora, može se dati razmjerno objektivna slika demografske pozicije svakog naselja. Pokazatelji su izabrani tako da zastupaju: kvantitativne, vitalne, dinamičke, društveno-gospodarske i demografske karakteristike naselja. Ovakva demografska analiza, uz do sada prikazane pojedinačne brojčane vrijednosti odabranih demografskih svojstvenosti naselja, može također ukazati na eventualne anomalije demografskog stanja i na izvjestan način pruža razmjerno objektivnu skupnu demografsku poziciju svakog naselja u okviru promatranog skupa.

Odabrani pokazatelji za demografsku valorizaciju naselja Grada bili su:

1. -pozicija naselja prema veličini (broju stanovnika);
2. -pozicija naselja prema indeksu rasta/pada broja stanovnika u zadnjem popisnom razdoblju 91/81 (indeks rasta/pada broja stanovnika);
3. -pozicija naselja glede njegove starosne strukture (koeficijent starosti);
4. -radno-gospodarsko obilježje stanovništva (udio radnika u ukupnom stanovništvu naselja);
5. -pozicija naselja glede vezanosti za zemlju (udio domaćinstava s poljoprivrednim gospodarstvom u naselju);
6. -pozicija naselja glede izvora prihoda (udio domaćinstava što obavlja zanimanje na gospodarstvu);
7. -pozicija naselja temeljem broja radnika zaposlenih u mjestu stanovanja;
8. -pozicija naselja glede broja stanovnika koji rade u tercijarnim djelatnostima, a u odnosu na aktivne što obavljaju djelatnost;
9. pozicija naselja temeljem školske spreme njegovih stanovnika.

Za sve navedene pokazatelje odredila se hijerarhijska pozicija svakog naselja u Gradu, njegov rang. Vrijednost ranga jednaka je hijerarhijskoj poziciji naselja u skupu naselja: od 1 - najlošiji rang do 5 - najbolji rang. Potom je za svako naselje Grada određen zbroj njegovih pojedinačnih rangova. Tako dobivena vrijednost rezultanta je istovremenog djelovanja svih osam demografskih pokazatelja, te nam razmjerno objektivno određuje poziciju svakog pojedinog naselja Grada.

Da bi prikaz bio što zorniji interpretirao se grafički (Grafikon 1). Apcisa prikazuje slijed naselja, a ordinata kumulativne vrijednosti diferencija zbroja rangova, jer se ovim grafičkim prikazom matematičkog postupka jasno mogu prikazati lomovi kontinuiteta funkcije. Time do izražaja dolaze grupacije naselja, koje teško možemo prepoznati promatrajući samo slijed brojaka u tablici. Tablica 23.

Dakle iz grafikona 3. možemo uočiti hijerarhijski slijed dvije izrazito jasne grupacije naselja.

PRVU GRUPU sačinjava samo jedno naselje, naselje Korčula. Korčula se daleko odvojila od preostala tri naselja Grada što izrazito ukazuje na njenu povoljnu prostorno-demografsku vrijednost koja je očito odraz šireg značenja naselja.

DRUGU GRUPU tvore preostala četiri naselja. Ne iznenađuje pozicija naselja Žrnovo, koja je odraz stopljenosti naselja Žrnovo sa naseljem Korčula i odražava u stanovitoj mjeri poprmanje vrijednosti koje su svojstvene naselju Korčula pod njenim utjecajem. Slijede preostala tri naselja u okviru kojih zadnja pozicija naselja Pupnat ne iznenađuje, jer je u kontekstu naših dosadašnjih razmatranja.

1.1.4.3.7. Funkcionalna klasifikacija naselja

Nisu nam bili pristupačni podaci potrebni za kvantitativnu analizu središnje važnosti naselja u smislu središnje važnosti naselja kako ju je definirao W. Christaller, što bi omogućilo smještanje naselja u kontekst šireg prostora (kad bi ti podaci bili pristupačni i za taj širi prostor). Međutim, obzirom da se u ovom Planu promatraju samo naselja Grada to u tome slučaju i nije bilo osobito važno.

Funkcionalna klasifikacija je izvršena u skladu s nodalnim principom. Princip se temelji na ocjeni stupnja koncentracije tercijarnih funkcija u naselju bez obzira na veličinu njegove gravitacije i temeljem te ocjene određuje se njegova nodalna važnost (Tablica 23). U smislu nodalne klasifikacija naselja, naselja možemo podijeliti u dvije grupe:

1. središnja naselja s potpunim brojem središnjih funkcija;
2. naselja s nepotpunim brojem središnjih funkcija;

Ad. 1. Središnje naselje s potpunim brojem središnjih funkcija

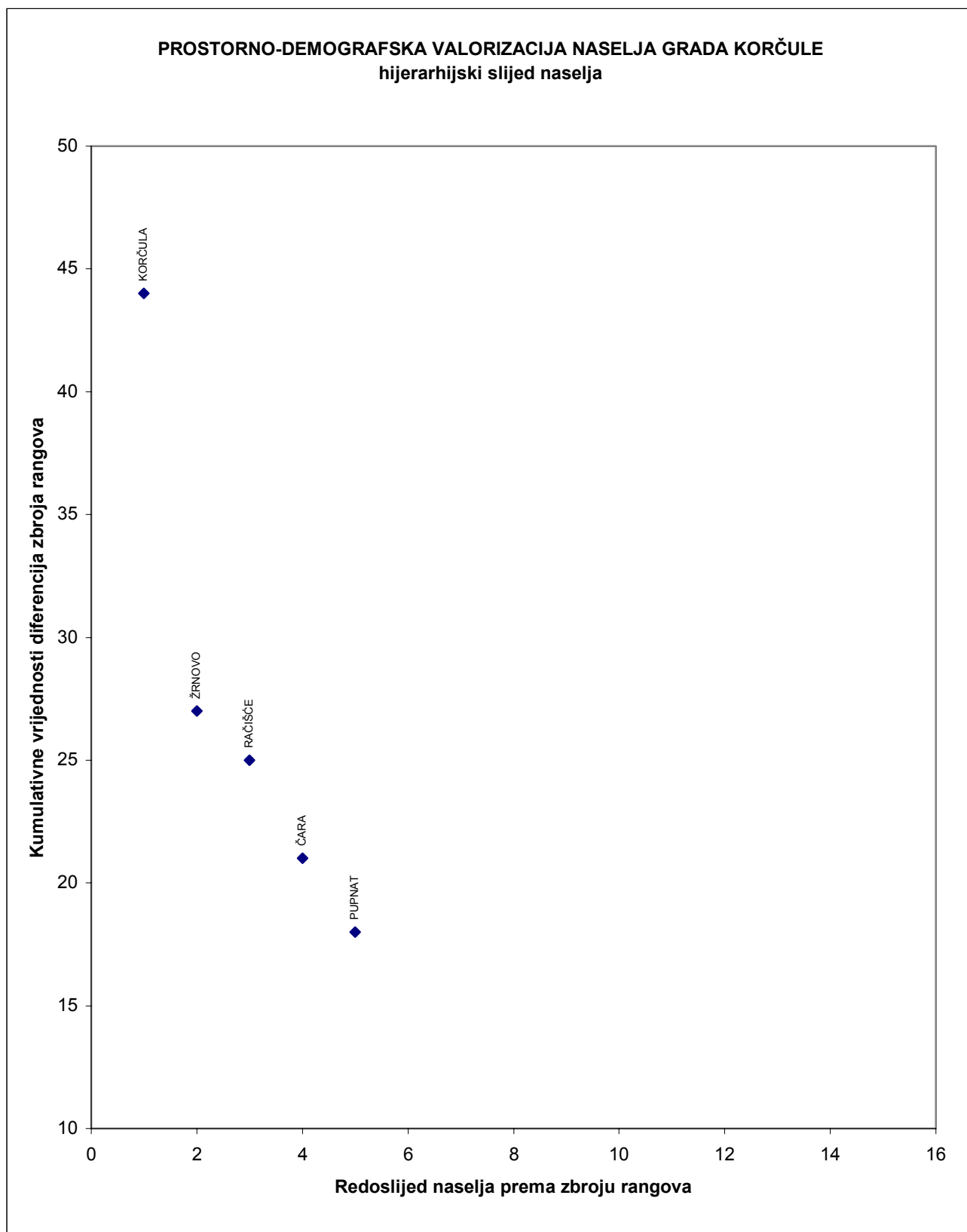
Iz tablice 23 vidljivo je da samo naselje Korčula ima sve potrebne središnje funkcije, pa može biti svrstano u naselja središnjeg značaja. Obzirom na broj funkcija i njihovu raznolikost naselje bez sumnje spada u naselja **višeg ranga** središnje važnosti.³

Ad. 2. Naselja s nepotpunim brojem središnjih funkcija

Svim ostalim naseljima nedostaje samo jedna, administrativna funkcija, da bi mogla biti naselja prvog ranga središnje važnosti. Prema tome ta se naselja moraju ubrojiti u naselja nepotpune središnje važnosti. Interesantno je navesti da u Gradu nema naselja bez središnjih funkcija što ukazuje na dobru opremljenost naselja Grada Korčule i relativno viši standard života njihovih stanovnika u smislu temeljnih uslužnih djelatnosti.

³ Treba imati na umu da u ovom razmatranju naselja najnižeg središnjeg značaja smatramo naselja prvog ranga.

GRAFIKON 3.

TABLICA 23.

RASPORED OBJEKATA SREDIŠNJEG I DRUŠTVENOG ZNAČAJA U NASELJIMA GRADA KORČULE - postojeće stanje

Redni broj funkcije	Sadržaj/naselje	ČARA	KORČULA	PUPNAT	RAČIŠĆE	ŽRNOVO														
		1	2	3	4	5														
1	Centralna osnovna škola		X			X														
2	Područna osnovna škola	X		X	X															
3	Srednja škola		X																	
4	Viša škola																			
5	Visoka škola																			
6	Fakultet																			
7	Specijalne škole (glazbena, stranih jezika, auto i sl.)		X																	
8	Narodno sveučilište ili sl.																			
9	Ambulanta opće medicine	X		X	X															
10	Ambulanta opće medicine + spec. ambulante																			
11	Dom zdravlja		X																	
12	Stomatološka ordinacija		X																	
13	Apoteka	X	X																	
14	Bolnica općeg tipa																			
15	Specijalistička bolnica, lječilište ili sanatorij																			
16	Veterinarska stanica (ambulantna)		X																	
17	Vrtić i jaslice		X																	
18	Vrtić	X		X	X	X														
19	Đački dom																			
20	Dom umirovljenika		X																	
21	Dom za invalide																			
22	Ustanova socijalne zaštite																			
23	Biblioteka		X																	
24	Čitaonica		X																	
25	Dom kulture s dvoranom	X	X	X		X														
26	Kazalište (kao posebna ustanova)																			
27	Kino (kao posebna ustanova)																			
28	Muzej		X																	
29	Izdavačka djelatnost (izdavačko poduzeće)																			
30	Novinska izdavačka kuća (lokalne novine)																			
31	Lokalna radiostanica		X																	
32	Hotel (kao mjesni, gradski hotel)		X		X															
33	Sjedište županije																			
34	Sjedište Općine		X																	
35	Najniži organ uprave (može izdati neki službeni dokum.)		X																	
36	Općinski sud		X																	
37	Okružni sud																			
38	Organ financijske kontrole i prometa (ZAP, fin. polic.i sl.)		X																	
39	Policajska stanica		X																	
40	Osnovna (zadnja) pošta	X	X	X	X	X														
41	Telefonska centrala (krajnja)	X	X	X	X	X														
42	Čvorna telefonska centrala		X																	

nastavak tablice 2

Redni broj funkcije	Sadržaj/naselje	ČARA	KORČULA	PUPNAT	RAČIŠĆE	ŽRNOVO														
		1	2	3	4	5														
42	Vatrogasna stanica		X																	
44	Poljoprivredna stanica																			
45	Banka		X																	
46	Ispostava osiguravajućeg poduzeća		X																	
47	Sjedište trgovačkog poduzeća - trgovina na veliko		X																	
48	Prodavaonica mješovite robe - "samoposluga"	X	X	X	X	X														
49	Prodavaonica voća, povrća (voćarna)		X																	
50	Prodavaonica stočarskih proizvoda (mesnica)		X		X	X														
51	Prodavaonica (veća) općeg tipa - robna kuća																			
52	Prodavaonica kozmetičkih proizvoda - parfumerija		X																	
53	Prodavaonica namještaja		X																	
54	Prodavaonica kućanskih aparata		X																	
55	Prodavaonica tekstilnih proizvoda i konfekcije		X																	
56	Prodavaonica obuća		X																	
57	Prodavaonica elektromat., željez. robe, alata i prib. i sl.		X																	
58	Prodavaonica boje i lakova, te kemijskih proizvoda		X																	
59	Prodavaonica satova i nakita		X																	
60	Prodavaonica poljop. reprometerijala i poljop. apoteka		X																	
61	Prodavaonica poljoprivrednih strojeva		X																	
62	Knjižara i papirnica		X																	
63	Ugostiteljski sadržaj /kafé, restoran, i sl/	X	X	X	X	X														
64	Hotelski smještaj /hotel, privatni pansion (registriran)/	X	X	X	X	X														
65	Intelektualne usluge (registrirane)																			
66	Turistička agencija		X																	
67	Frizersko-brijačke usluge		X																	
68	Usluge urara (popravak satova)		X																	
69	Usluge zlatara (popravak zlatnog nakita i sl.)		X																	
70	Usluge fotografa		X																	
71	Mehaničarske usluge (automehaničar, bravar, i sl)		X																	
72	Usluge popravka kućanskih el. aparata (servis)		X																	
73	Usluge popravka poljoprivrednih strojeva (servis)																			
74	Otkupna stanica poljoprivrednih proizvoda																			
75	Mjesni sajam, stalna tržnica (barem dio godine)																			
76	Župni ured	X	X	X	X	X														

Izvor: Službe Grada Korčule.